

Ammattikasvatuksen näkökulma

Tutkimusseminaarin tavoitteena järjestäjien mukaan oli ”koota ja välittää tietoa aikuiskasvatuksen ja sen edellytyksiin kohdistuvan tutkimuksen nykytilasta ja inventoida tutkimustarpeita ja -resursseja sekä virittää kiinnostusta alan tutkimusta kohtaan”. Seminaarin kohdeyhmäksi oli määritelty ”alan tutkijat, viranomaiset sekä käytännön kehittämis- ja suunnittelutehtävissä toimivat aikuiskasvattajat”.

Kun seminaari oli laatuun ensimmäinen, siihen kohdistui suuret odotukset. Tuossa tilaisuudessa uskottiin useiden ongelmien selkiytyvän, ellei peräti ratkeavan. Seminaarissa toivottiin saatavan täydellinen luettelo viime vuosina tehdyistä aikuiskoulutuksen kotimaisista ja ulkomaisista, vireillä olevista tai vasta suunniteltavista tutkimuksista, selvityksistä ja kartoituksista. Uskaliimmat vieläpä toivoivat kuulevansa tarkempaa selostusta yksittäisistä tutkimuksista. Tuossa tilaisuudessa arveltiin ainakin käsitteiden selkiytyvän; mikä erottaa tieteellisen tutkimuksen, kuvailun, kartoituksen, selvityksen jne. toisistaan.

Monet asiat ovat mielessämme jäsentyneet ennakko-odotusten suuntaan. Kaikki toiveet eivät ikävä kyllä täytyneet, mutta seminaari antoi ajattelemisen aihetta. Yksin seminaariin ilmoittautujien lista viritti ajatuksia. Yliopiston tutkijoita tai tukijoita yleensä oli vähän. Vähän oli myös ammatillisen aikuiskoulutuksen edustajia ja minne jäivät oppilaitosten opettajat.

Seminaarin alustukset olivat mielenkiintoisia. Varsinkin Rubensonin ja Siebertin esittämisiin asioihin olisi tehnyt mieli perehtyä tarkemmin; heille osoitetussa ajassa kun ehdittiin aiheita käsitellä vasta hyvin yleisesti. Kiinnostuneina odotetaan myös työelämän koulutusta, aikuisdidaktiikkaa ja aikuisten opintoaktiivisuutta koskevien tutkimusten valmistumista.

Kuluvalla vuosikymmenellä valmistuneiden aikuiskasvatustutkimusten inventointi osoitti,

että ammatillisen aikuiskoulutuksen tutkimuksia, selvityksiä, kuvailuja tai kartoituksia on niin vähän, että niitä pystyy hyvin seuraamaan. Panzarin laatimassa luettelossa niitä on parikymmentä, joista osa on vielä vireillä. Luettelosta tosin puuttuvat Työvoimaministeriön työllisyyskoulutusta koskevat tutkimukset.

Alustuksissa ja keskusteluissa esiin tulleet puuttuvien tutkimusten lista on pitkä. Ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisen tämän hetkisten tarpeiden mukaan listaa voisi vielä täsmentää eräillä hyvin konkreettisilla ongelmilla. Vastauksia tarvittaisiin mahdollisimman pian siitä, kuinka paljon, mille aloille ja mille kohderyhmille koulutusta tulisi järjestää. Ammatin opettamiseen liittyvää tutkimusta on vähän, aikuisten ammatin oppimista koskevaa tutkimusta vielä vähemmän. Jatkuvan koulutuksen/kasvatuksen idean toteutumisen edellytyksenä on, että selvitetään, miten samanlainen tai erilainen on opettajien, suunnittelijoiden, kouluviranomaisten ja opiskelijoiden itsensä käsitys oppimisesta ja opettamisesta.

Tärkeätä olisi myös tietää, miksi aikuiset ihmiset mieluummin osallistuvat perinteisellä tavalla järjestettyyn opetukseen kuin itseopiskeluun ja miten opetussisällöt pitäisi jäsentää tiedonrakenteina opetuksessa ja oppimisessa. Samoin tutkijoiden tukea kaivataan määrittelemään uudelleen ammatillisen aikuiskoulutuksen käsite. Keinotekoisesta erottelusta yleissivistävään ja ammatilliseen aikuiskoulutukseen vaadittiin luovuttavaksi. Opiskelijan kannalta ajatellen tuo vaatimus on aivan perusteltu. Tilalle tarvitaan kuitenkin uusi käsite. Sitä ei vielä seminaarissa keksitty.

Seminaari osoitti, että koulutustarvetta ja suunnittelumenetelmiä koskeva tutkimus on vähäistä. Suunnittelua vaikeuttaa alan perustilastojen puuttuminen. Tehtyjen tai tekeillä olevien tutkimusten luetteloa selatessa havaitsi

myös, että siitä puuttuvat kokonaan tutkimukset, joissa tarkastellaan tulevaisuuden vaihtoehtoisia kehitysnäkymiä ja niiden vaikutusta aikuiskoulutukseen.

Seminaari avasi keskustelun tutkijoiden ja tutkimuksen hyväksikäyttäjien kesken. Seminaarin kuluessa välillä tosin tuntui, että käyty keskustelu oli silloin tällöin jutustelua ja hyvin vähän asiaa sivuavaa. Se on mielestämme osoitus siitä, että tilaisuuksia on ollut niin harvoin, ettei yhteisiä menettelytapoja vielä hallita. Sittenkin olisi pitänyt langettaa tutkijoille ja tutkimuksen hyväksikäyttäjille vankilatuo-

myönteiseen selliin seuraavaan seminaariin asti. Siellä heillä olisi ollut aikaa opetella yhteinen kieli ja sopia kiireellisimmistä tutkimushankkeista. Kun mainittua tuomiota ei tullut, olemme päätyneet kutsumaan tutkijoita vieraaksi luoksemme ammattikasvatustutkimukseen keskustelemaan asioista.

Jotta seminaarin piristävä vaikutus säilyisi, toivomme, että vastaavan tapaisia tilaisuuksia järjestetään useammin, säännöllisesti ja että niihin voivat osallistua myös ”raakaa kenttätöitä tekevät”.